

Fra Aftenposten på nett: 6.mai 2021

Marianne Stensland Journalist

Morten Uglum Fotograf

I den voldsutsatte lærerens sak gjenstår bare den politiske og moralske vurderingen, mener jusprofessor Jan Fridthjof Bernt. Hvem tar ansvar for den?

«Klikk» kan Clemens Saers huske at det lød fra strupen hans en maldag i 2014.

En ung hånd hadde nettopp tatt tak rundt strupehodet hans og presset fingrene inn i bløtvevet på hver side. Så holdt den hardt fast i flere sekunder, dro strupen ut og vred om. Først da en snarrådig elev kastet en feiekost gjennom rommet, slapp taket.

Det neste Saers husker, er at han igjen satt ved kateteret i klasserommet. Da hadde de tre elevene han underviste, barrikadert seg sammen med ham inne i klasserommet. Eleven som angrep ham, var sperret ute på gangen.

- Legene skjønner ikke at jeg overlevde, sier Saers til Aftenposten.
- Men min mor sa alltid at jeg var den heldigste av hennes 14 barn. Jeg tror hun hadde rett.

– Jeg ble rystet

«Flaks» vil neppe være det første ordet de fleste som kjenner til Saers' historie tenker på.

For folk flest, og ikke minst lærere, er det nederlandske etternavnet hans knyttet til overfallet som utspant seg på Oslo Handelsgymnasium for snart syv år siden.

– Før Saers-saken trodde jeg at skolen var en trygg arbeidsplass for elever og ansatte, sier Finn Holden, mangeårig lektor og studieinspektør i Oslo-skolen.

– Under saken ble det tydelig for meg at myndighetene satte elevers rettigheter etter opplæringsloven over arbeidsmiljøloven, det vil si som viktigere enn hensynet til andre elevers og ansattes liv og helse. Jeg ble rystet.

Saers fikk yrkesskadeerstatning. Eleven ble dømt til seks måneders fengsel og til å betale ham for økonomisk tap, samt oppreisning med 30.000 kroner. De pengene har Saers aldri sett noe til.

I etterkant gikk Saers til erstatningssøksmål mot Oslo kommune for mangelfull risikovurdering og informasjon om elevens voldshistorikk. Han tapte både i tingretten og lagmannsretten. Skolens uaktsomhet var ikke grov nok.

Men det kom viktige avklaringer i retten:

Taushetsplikt er ikke til hinder for at lærere skal gis informasjon om elever som utgjør en sikkerhetsrisiko.

Ansatte i skolen skal sikres et fullt forsvarlig arbeidsmiljø i tråd med arbeidsmiljøloven.

Avklaringene kostet Saers dyrt. Etter at han i lagmannsretten også ble dømt til å dekke kommunens sakskostnader, satt han igjen med en gjeld på 1,7 millioner kroner.

– Nå gjenstår 750.000 kroner. Hvis jeg jobber så hardt som jeg gjør nå, er kanskje gjelden nedbetalt om ti år, forteller Saers, som ble delvis ufør etter overfallet.

Forkastet forslag om unnskyldning

13. mai i fjor stemte bystyret i Oslo mot et privat forslag fra FNB-representant Bjørn Revil om å:

Beklage overfor Clemens Saers at han ble utsatt for en alvorlig voldshandling i forbindelse med sitt arbeid som lærer.

Dekke begge parterers saksomkostninger i sin helhet.

I etterkant søkte Saers om innsyn i alle sakens dokumenter. Det fikk han, men med ett unntak: En uttalelse fra Kommuneadvokaten, Oslo kommunes eget advokatkontor.

Statsforvalteren har snudd to ganger

Ifølge Oslo kommunes rettsinstruks er uttalelser fra Kommuneadvokaten underlagt taushetsplikt. De skal «bare benyttes internt og i tjenstlig øyemed», heter det.

Kommunen begrunnet også avslaget med at dokumentet var internt.

Men da bystyret skulle stemme over Revils forslag, ble uttalelsen fra Kommuneadvokaten oversendt Finansutvalget i kommunen.

Saers klaget til Statsforvalteren i Oslo og Viken. Etter først å ha gitt kommunen medhold, kom Statsforvalteren til at vedtaket måtte omgjøres. Saers skulle likevel få innsyn.

Sivilombudsmannen, som er neste klageinstans etter Statsforvalteren, vurderte på det tidspunktet en klage fra Saers. Saken ble avsluttet. Kommunen skulle få anledning til å rette opp feilen.

Men i midten av februar valgte likevel Oslo kommune å opprettholde avslaget om innsyn.

Nå mente kommunen dokumentet kunne unntas fordi det er utarbeidet i forbindelse med en sak der kommunen var part. Saers klaget på nytt til Statsforvalteren, som etterlyste en ny vurdering fra kommunen.

Den kom i slutten av mars. Da avsto Oslo kommune for tredje gang

Saers' krav om innsyn. I avslaget vises det til de samme bestemmelsene som tidligere, og at det heller ikke kan gis merinnsyn i dokumentet

Etter nok en klage fra Saers, endrer Statsforvalteren i Oslo og Viken mening igjen: Kommunens avslag opprettholdes.

Nå ligger saken igjen hos Sivilombudsmannen.

– Jeg har vunnet viktige seire for alle skoleansatte i retten, sier Saers.

– Men måten kommunen har behandlet meg på i ettertid, har vært en større belastning enn selve angrepet. Nå misbruker de offentlighetsloven. Jeg finner meg ikke i en slik behandling. Det er uverdigg og fornedrende.

Jusprofessor: – Ønsker ikke å bli sett i kortene

– Dette har åpenbart vært en svært ubehagelig sak for kommunen omdømmemessig, og ikke minst prinsipielt.

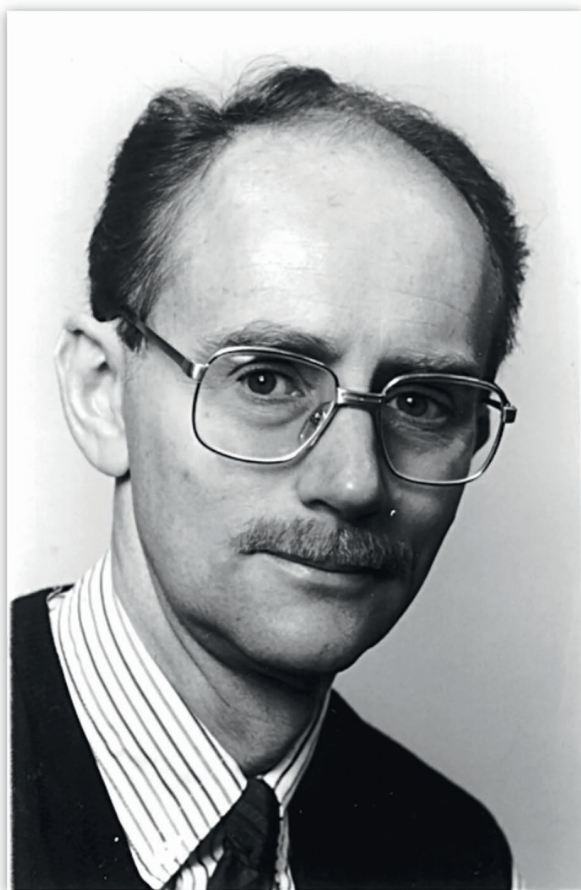
– Den ønsker ganske enkelt ikke å bli sett i kortene når det gjelder de juridiske vurderingene den bygger på, sier professor emeritus Jan Fridthjof Bernt ved Universitetet i Bergen.

Han er en av Norges fremste eksperter på forvaltningsrett og klar i talen:

Jan Fridthjof Bernt (born 6 July 1943) is a Norwegian professor of law and former rector (1996-1998) at the University of Bergen.

He graduated with the cand.jur. degree from the University of Oslo in 1968, with the Master of Comparative Law from the University of Michigan in 1971 and took the dr.juris degree at the University of Bergen in 1979. In 1980, he was appointed as professor of law at the University of Bergen. He was elected as rector of the university from 1996 to 1998.

– Slik jeg ser det, har imidlertid kommunen ingen beskyttelsesverdig interesse i å holde skjult hvilke juridiske vurderinger som ligger til grunn for deres standpunkt i denne saken.

Ifølge Bernt har saken en viktig demokratisk dimensjon.

Velgerne har rett til å vite hvilke juridiske argumenter bystyret har lagt vekt på, både i sine juridiske og etiske vurderinger av saken.

– Uten mulighet for en offentlig kritikk av advokatens anbefaling er det liten grunn til å tro at de folkevalgte tør sette seg utover denne vurderingen. Dette dokumentet har etter alt å dømme vært avgjørende og viktig for behandlingen av forslaget.

Kommunaldirektør Erik Blom-Dahl svarer pr. e-post: «Vi har vurdert dette innsynet i to runder og kommet til at vi bør gi avslag.»

Han viser til at avslaget er påklaget til Statsforvalteren, som har valgt å opprettholde dette, og at kommunen forholder seg til dette og «opprettholder sin vurdering av at dokumentet kan og bør unntas fra offentlighet».

«Det Clemens Saers er blitt utsatt for, er svært alvorlig og noe vi ikke kan akseptere at ansatte skal oppleve. Det skal være trygt for alle å gå på jobb i skolen, og dette jobber vi kontinuerlig for å ivareta», skriver Blom-Dahl.

På spørsmål om hva det er som gjør det så viktig å unnta dokumentet, viser Blom-Dahl til at dokumentet kan unntas fordi det er internt.

I vurderingen av merinnsyn er det ifølge kommunaldirektøren «lagt vekt på viktigheten av kommunens fortrolige dialog med sin advokat» og at «dette hensynet i det konkrete tilfellet veier tyngre enn hensynet til offentlighet».

«Lærer, nå er jeg i Italia og skal gifte meg»

Etter over 40 år som lærer i norsk skole har Saers hatt tusenvis av elever. Det er elevene som holder ham oppe, forteller han.

– Mange har tatt kontakt med meg og støttet meg. Her om dagen fikk jeg melding fra en elev som gikk ut i 1978. Han skrev «Lærer, nå er jeg i Italia og skal gifte meg. Hva synes du om det?». En lærer er ofte til stede i avgjørende faser i unge menneskers liv. Det er det som gjør lærerjobben stor, sier Saers.

– Derfor er jeg også opptatt av at mine barnebarn skal få gå på skoler med lærere som ikke står alene. Vi har rett til et trygt arbeidsmiljø.

